

IZVJEŠĆE O AKTIVNOSTIMA NACIONALNE KONTAKTNE TOČKE ZA
ODGOVORNO POSLOVNO PONAŠANJE SUKLADNO SMJERNICAMA ZA
MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM
PONAŠANJU ORGANIZACIJE ZA GOSPODARSKU SURADNJU I RAZVOJ
(OECD) ZA 2023. GODINU

UVOD

Republika Hrvatska je u listopadu 2019. godine pristupila Deklaraciji o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima (u daljnjem tekstu: Deklaracija) Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), čiji su sastavni dio Smjernice za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju (*Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct*¹) (u daljnjem tekstu: Smjernice). Smjernice su neobvezujuće preporuke koje vlade upućuju poslovnom sektoru kako bi se ojačao njihov pozitivan doprinos održivom razvoju te umanjili negativni učinci koje poslovne aktivnosti mogu imati na ljude, okoliš i društvo. Smjernice se od 1976. godine, kada su prvi put usvojene, kontinuirano ažuriraju, kako bi uzele u obzir aktualne društvene, okolišne i tehnološke prioritete.

Svaka država koja je pristupila Deklaraciji ima obvezu osnovati trajni mehanizam za promicanje i primjenu Smjernica i osigurati njegov funkcionalan rad. Taj mehanizam se naziva Nacionalna kontaktna točka (NKT). Nacionalna kontaktna točka zadužena je za promicanje svijesti o Smjernicama i poticanje njihove primjene, poticanje usklađenosti nacionalnih propisa sa Smjernicama te za rješavanje pritužbi vezanih za povredu Smjernica.

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 23. svibnja 2019. godine donijela Odluku o osnivanju Nacionalne kontaktne točke kao trajnog mehanizma za promicanje i primjenu Smjernica za odgovorno poslovanje Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD). Sjedište Nacionalne kontaktne točke je u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova.

Hrvatska Nacionalna kontaktna točka sastoji se od Tajništva i Vanjskog tijela. Tajništvo čine po jedan djelatnik Ministarstva vanjskih i europskih poslova² i ministarstva nadležnog za gospodarstvo. Zaduženo je za koordinaciju svih aktivnosti Nacionalne kontaktne točke, pružanje administrativne podrške radu Vanjskog tijela, izradu godišnjih izvješća Vladi Republike Hrvatske o aktivnostima Nacionalne kontaktne točke, izradu godišnjih izvještaja prema OECD-u te za sudjelovanje na godišnjim sastancima OECD-ove Radne skupine za odgovorno poslovno ponašanje. Vanjsko tijelo čine predstavnici tijela državne uprave, poslovnih udruga, sindikata i nevladinih udruga (*Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj, Samostalnih sindikata Hrvatske, Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja, nevladine udruge koja se bavi zaštitom ljudskih prava i nevladine udruge koja se bavi zaštitom okoliša*), a zaduženo je za rješavanje pitanja koja se odnose na primjenu Smjernica u konkretnim slučajevima, kao i za aktivnosti promicanja i primjene Smjernica, koje obavlja u koordinaciji s Tajništvom.

S obzirom na izmjene i dopune Smjernica OECD-a iz 2023. godine te opredijeljenost daljnjem jačanju učinkovitosti hrvatske Nacionalne kontaktne točke, Vlada Republike Hrvatske donijela je na sjednici održanoj 10. travnja 2024. godine Odluku o osnivanju Nacionalne kontaktne točke

¹OECD je u lipnju 2023. objavio ažurirane Smjernice koje su zamijenile verziju iz 2011. Puni naziv ažuriranih Smjernica je "OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct". Prije toga je naziv dokumenta bio OECD Guidelines for Multinational Enterprises.

² U cilju jačanja funkcionalnosti i učinkovitosti Tajništva NKT pri MVEP-u, Tajništvo je iz ustrojstvene jedinice zadužene za proces pristupanja OECD-u, u rujnu 2023. preneseno u ustrojstvenu jedinicu s nadležnostima u trgovinskim i investicijskim politikama.

za odgovorno poslovno ponašanje sukladno Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), KLASA: 022-03/24-04/168; URBROJ: 50301-21/32-24-2, kojom je značajno proširen sastav vanjskog tijela Nacionalne kontaktne točke, sukladno preporukama OECD-a. Istovremeno je stavljena van snage Odluka Vlade Republike Hrvatske iz svibnja 2019.

Na temelju točke 4. navedene Odluke o osnivanju Nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje sukladno Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), Tajništvo NKT-a jednom godišnje, putem Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Vladi Republike Hrvatske podnosi izvješće o poduzetim aktivnostima NKT-a.

AKTIVNOSTI NACIONALNE KONTAKTNE TOČKE U IZVJEŠTAJNOM RAZDOBLJU

Nacionalna kontaktna točka (u daljnjem tekstu: NKT), u izvještajnom razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. godine provela je sljedeće aktivnosti:

1. Sudjelovanje u radu Radne skupine za odgovorno poslovno ponašanje OECD-a i izvješćivanje u okviru iste

Radna skupina za odgovorno poslovno ponašanje OECD-a (*Working Party for Responsible Business Conduct – WPRBC*) bila je u prvoj polovici 2023. godine fokusirana na rad na ažuriranju Smjernica za multinacionalna poduzeća iz 2011. Prve rasprave o potrebi ažuriranja Smjernica iz 2011. započele su 2021. godine, a nakon što je u lipnju 2022. godine objavljen prvi draft izmjena, održano je više krugova konzultacija s institucionalnim dionicima (BIAC, TUAC i OECD Watch) koji su zastupali stajališta poduzeća, radnika/sindikata i članova civilnog društva. Postupak je uključivao konzultacije s tijelima OECD-a i dva javna savjetovanja koja su bila otvorena zainteresiranim dionicima iz cijelog svijeta. Rad je kulminirao na sastancima WPRBC koji su održani 27.-29. ožujka 2023. godine u Parizu i 17. travnja 2023. godine *on-line*. Odluku o Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju [OECD/LEGAL/0307] usvojilo je Vijeće OECD-a na ministarskoj razini, te su objavljene 8. lipnja 2023. godine Tajništvo NKT-a je ažurirane Smjernice prevelo u listopadu 2023. godine, a u tu svrhu MVEP je s OECD-om je sklopio tehnički Sporazum o licenci za nekomercijalno korištenje i objavu prijevoda Smjernica.

- Sastanak WPRBC održan 19. i 20. lipnja 2023. godine kao glavnu temu je imao istorazinska ocjenjivanja (tzv. peer review)³ nacionalnih kontaktnih točki koja su provedena u prethodnom razdoblju (Novi Zeland, Luksemburg, Maroko i Peru) te povratna izvješća NKT-ova koji su recenzirani tijekom 2021. i 2022. godine (Australija, Irska i Švedska) o radnjama koje su poduzeli radi provedbe preporuka.
- Glavne teme sastanaka WPRBC i mreže nacionalnih kontaktnih točaka koji su održani 7. i 8. studenoga 2023. godine bile su promocija ažuriranih Smjernica i prilagodba pravila postupanja prilikom rješavanja pritužbi (tzv. „konkretnih slučajeva“) ažuriranim provedbenim postupcima uz Smjernice. Tajništvo OECD-a ujedno je izvijestilo o strateškim temama i projektima u području odgovornog poslovnog ponašanja (npr. projekt Going Digital IV, revizija Smjernica OECD-a za korporativno upravljanje u državnim poduzećima, aktivnosti na izradi Strateškog alata za previđanje za odgovorno poslovno ponašanje itd.).

³ Smjernice ne propisuju strukturu nacionalnih kontaktnih točaka, već svaka država ima slobodu organizirati svoju nacionalnu kontaktnu točku onako kako smatra najprikladnijim. Zbog toga su uvedena istorazinska ocjenjivanja kao mehanizam za povećanje učinkovitosti, razmjenu primjera dobre prakse i poticanje funkcionalne istovjetnosti NKT-ova. Tijekom procesa procjenjuju se jake i slabe strane NKT-a u pogledu provedbe njihovih zadaća i ključnih kriterija učinkovitosti koji obuhvaćaju vidljivost, dostupnost, transparentnost, odgovornost, nepristranost i pravičnost, predvidljivost i usklađenost sa Smjernicama. Sukladno nalazima, i prema potrebi, daju se preporuke za poboljšanje usklađenosti NKT-a s najboljim praksama.

- Krajem siječnja 2023. godine, Tajništvo Nacionalne kontaktne točke dostavilo je WPRBC-u godišnje izvješće (u zadanom formatu),
- U travnju i u studenome 2023. godine WPRBC-u su dostavljeni redoviti izvještaji o napretku vezanom za nacionalne politike kojima se potiče odgovorno poslovno ponašanje.
- Hrvatska NKT je tijekom 2023. godine, uz talijansku i švicarsku NKT, bila dio tima za istorazinsko ocjenjivanje mađarske Nacionalne kontaktne točke (peer review). Proces ocjenjivanja započeo je u veljači 2023. godine, a tijekom listopada održan je terenski posjet. Mađarska NKT procjenjivana je u okviru četiri područja: institucionalnog ustroja, aktivnosti na promicanju Smjernica, konkretnih slučajeva koje je rješavala te pružanja podrške vladinim politikama za promociju odgovornog poslovanja.

2. Sastanci Tajništva i Vanjskog tijela Nacionalne kontaktne točke

Dana 16. listopada 2023. godine održan je sastanak Tajništva i Vanjskog tijela Nacionalne kontaktne točke na kojemu su članovima Vanjskog tijela prezentirane ažurirane Smjernice i prvi nacrt Pravila za rješavanje konkretnih slučajeva usklađenih s ažuriranim Smjernicama. Najavljeno je predstavljanje hrvatske NKT na sastanku Radne skupine za odgovorno poslovno ponašanje OECD-a 6. studenoga 2023. godine.

3. Aktivnosti vezane za proces pristupanja Hrvatske OECD-u

U okviru pristupanja Hrvatske u članstvo OECD-a, Odbor za investicije i WPRBC provode tehnički pregled nacionalnog okvira za promicanje odgovornog poslovanja poduzeća. Pregled uključuje evaluaciju (1) pravnog i regulatornog okvira i mjera koje poduzima Vlada Republike Hrvatske kako bi promovirala odgovorno poslovno ponašanje, provedbu Smjernica OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju i korištenje Smjernica/preporuka za dubinsku analizu od strane poduzeća, te (2) hrvatske Nacionalne kontaktne točke.

OECD je početkom srpnja 2023. godine dostavio Vladi Republike Hrvatske upitnik, koji se također sastojao od dva dijela. Prvi je imao za cilj prikupiti informacije o hrvatskom pravnom i regulatornom okviru kojim se potiče odgovorno poslovno ponašanje, a drugi informacije o funkcioniranju Nacionalne kontaktne točke. Odgovori na drugi dio upitnika dostavljeni su OECD-u 1. rujna, a odgovori na prvi dio 15. rujna.

Uslijedio je posjet delegacije OECD-a Zagrebu od 28. do 30. studenoga 2023. godine radi provjere činjenica (*fact-finding mission*) tijekom kojega su održani sastanci s nizom tijela nadležnih za pojedine aspekte odgovornog poslovnog ponašanja: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (organizacijske jedinice/uprave nadležne za industriju, poduzetništvo i obrt; zaštitu prirode; klimatske aktivnosti; procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom; javnu nabavu; internacionalizaciju); Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (uprava nadležna za gospodarske poslove i razvojnu suradnju); Ministarstvo pravosuđa (uprava nadležna za sprječavanje korupcije); Ministarstvo financija (organizacijske jedinice nadležne za nadzor objave nefinancijskih informacija od strane tvrtki i za tvrtke u državnom vlasništvu); Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR); Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO); Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga

(HANFA); Državni inspektorat; Središnji državni ured za središnju javnu nabavu; Ured Vlade RH za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za jednakost spolova, Ured za udruge; veleposlanstva Njemačke, Velike Britanije i Francuske, sindikalnim udrugama, poslovnim udrugama, nevladinim udrugama i dr. OECD je evaluacijsko Izvješće o hrvatskom NKT-u dostavio koncem rujna 2023. godine.

U sklopu sastanka Radne skupine za odgovorno poslovno ponašanje OECD-a 6. studenoga 2023. godine predstavljena je Nacionalna kontaktna točka RH. Hrvatsku delegaciju na sastanku je predvodio državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja Hrvoje Bujanović. Slijedom održane prezentacije i rasprave, WPRBC je identificirao područja u kojima je moguće daljnje usklađivanje hrvatskog NKT-a s najboljim praksama OECD-a, o čemu je hrvatska strana obaviještena u pismu predsjedavajuće WPRBC prof. Christine Kaufmann od 21. prosinca 2023. godine. Preporuke WPRBC u odnosu na hrvatski NKT u bitnome se odnose na institucionalni aranžman (sastav Vanjskog tijela NKT-a i proces imenovanja članova, osiguravanje stvarne i percipirane nepristranosti NKT-a u postupcima obrade konkretnih slučajeva uvođenjem pravila i postupaka o sukobu interesa za članove Vanjskog tijela i Tajništva i sl.), promotivne aktivnosti koje provodi NKT (usvajanje godišnjeg plana promotivnih aktivnosti, održavanje barem dva promotivna događanja godišnje, objedinjavanje web stranica, prisutnost na društvenim mrežama, tiskani materijal) te na rješavanje pritužbi vezanih za kršenje Smjernica (ažuriranje pravila postupanja radi usklađivanja s ažuriranim Smjernicama, usmjeravanje promotivnih aktivnosti na potencijalne podnositelje prijava i sl.).

4. Promocija i pružanje informacija o Smjernicama

- U organizaciji Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, OECD-a i hrvatske Nacionalne kontaktne točke u Zagrebu je 27. studenoga 2023. godine održana konferencija pod nazivom “Izravna strana ulaganja i odgovorno poslovno ponašanje kao podrška održivom razvoju Hrvatske“, na kojoj su, među ostalima, sudjelovali tadašnji ministar gospodarstva i održivog razvoja Davor Filipović, zamjenik ravnatelja Uprave za financije i poduzetništvo OECD-a Antonio Gomes i ravnateljica Centra za odgovorno poslovno ponašanje OECD-a Kathryn Dovey te savjetnici predsjednika Vlade Republike Hrvatske Tomislav Pokaz i Zvonimir Savić. Predstavnicima poslovne zajednice, sindikata, nevladinih organizacija i tijela državne uprave nadležnih za politike društveno odgovornog poslovanja predstavljene su ažurirane Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju.
- Prezentacija o Smjernicama OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju i Nacionalnoj kontaktnoj točki uvrštena je i na dnevni red izvoznih radionica/edukacija koje je organiziralo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, u suradnji s Hrvatskom agencijom za malo i srednje poduzetništvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) te partnerima - Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, Ministarstvom financija - Carinska uprava, Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR) i udrugom Hrvatski izvoznici (HIZ) - za postojeće i potencijalne izvoznike iz različitih hrvatskih županija. Ukupno je u zadnjem kvartalu 2023. godine održano šest (6) takvih radionica.

5. Postupanje u konkretnim slučajevima (specific instances) koji se odnose na nepridržavanje Smjernica

Sukladno pravilima Smjernica i uputama za postupanje NKT-a prilikom podnošenja žalbi, u izvještajnom razdoblju nije pokrenut niti jedan slučaj koji se odnosi na nepridržavanje Smjernica.